

نمونه‌های سفر در ادبیات انگلیس و آمریکا

منوچهر حقیقی

دانشیار دانشگاه علامه طباطبائی

چکیده

نویسندگان و شاعران ملل مختلف از موضوع سفر برای انتقال پیام‌های خود به خوانندگان استفاده کرده‌اند. بعضی از این شاعران و نویسندگان به جنبه نمادین آن پرداخته‌اند، عده‌ای به سفر رنگ و بوی عارفانه داده‌اند، و عده‌ای هم برای اصلاح و راهنمایی مردم از این موضوع سود برده‌اند. در ادبیات انگلیس و آمریکا نیز نمونه‌های فراوانی از این امر دیده می‌شود. در این مقاله سعی شده است که نمونه‌هایی از سفر در ادبیات این دو کشور معرفی شود. علاوه بر آن، عناصر یا عواملی که در انتخاب موضوع نقش تعیین‌کننده داشته‌اند نیز بررسی شده است.

واژه‌های کلیدی

سفر، پیام، هدف، نیاز زمان، افکار فلسفی.

مقدمه

سفر در ادبیات همیشه دریچه‌های تازه‌ای را به روی انسان‌ها گشوده است. انسان‌ها، ولو برای مدتی کوتاه، توانسته‌اند از این دریچه‌ها برای ارضای حس کنجکاوی و تنوع‌طلبی خود استفاده کنند و از واقعیت‌های یک‌نواخت و خسته‌کننده روزمره فاصله بگیرند و به تخیل خود این امکان را بدهند که در دنیای مورد علاقه خود آزادانه بپسند و سیر و سفر بپردازند.

ادبیات جهان مملو از نویسندگان و شاعرانی است که با بهره گرفتن از موضوع سفر نگرش‌ها و دیدگاه‌های جدیدی را به روی انسان‌های دوران خود گشوده‌اند و با این

کار، علاوه بر رفع نیازهای مختلف خوانندگان خود، پیام‌های مورد نظر را نیز به خوانندگان منتقل کرده‌اند. به طور کلی می‌توان گفت که سه عنصر یا عامل زیر موجب پیدایش این گونه آثار شده است:

۱. نیاز دوران

۲. هدف یا هدف‌های نویسنده

۳. تأثیر عقاید فلسفی و سایر افکار و عقاید بر برداشت‌های آن دوران.

بنا به روایات دینی، اولین سفر بشر همانا سفر آدم و حوا از بهشت به زمین بوده است. اما شاید قدیمی‌ترین استفاده از موضوع سفر در ادبیات به دست هومر^۱ انجام گرفته باشد. در اودیسه^۲ هومر، نویسنده ناپینای یونان باستان، قهرمان داستان خود اودیسه را در اطراف دنیای شناخته شده آن زمان، یعنی حول و حوش دریای مدیترانه، به سفری طولانی می‌برد. او پس از تحمل رنج‌ها و مشقات فراوان و ازدست‌دادن عده‌ای از یاران وفادار، با کوله‌باری از تجربه، به سرزمین خود باز می‌گردد و از وفاداری همسر دلبنده خود پنه‌لوپه^۳ مطمئن می‌گردد.

با نگاهی به ارزش‌ها و افکار حاکم بر جامعه یونان باستان می‌توان دریافت که احتمالاً این حماسه تحت تأثیر دست کم دو عنصر نیاز دوران و افکار و عقاید رایج در آن دوران به رشته تحریر درآمده است. تفکر اومانیستی (انسان‌مداری) یونان باستان برای انسان حیثیت و مقام شامخی قایل بود ولی در عین حال معتقد بود که انسان در عرصه تقابل با نیروهای قدرتمندتر باید لیاقت و شایستگی خود را به اثبات برساند (کراج^۴ ۱۹۶۷، صص ۱۳۳ به بعد). اودیسه هومر هم صحنه تقابل اودیسه است با خدایان و الهه‌هایی که علیه او صف‌آرایی کرده‌اند. هومر اودیسه را، با بهره‌گیری از پس‌زمینه سفر، در شرایط طاقت‌فرسا قرار می‌دهد تا توانایی‌های جسمی و معنوی او را بیازماید و، همان‌طور که می‌بینیم، او از این آزمایش سربلند بیرون می‌آید.

بحث و بررسی

در ادبیات انگلیس و آمریکا نمونه‌های زیادی را می‌توان ذکر کرد که در آنها سه عنصر

1) HOMER

2) *The Odyssey*

3) Penelope

4) Krutch

مورد بحث نقش بسیار مهمی در کاربرد موضوع سفر داشته‌اند. اکنون به ذکر نمونه‌هایی از این آثار در ادبیات انگلیس می‌پردازیم.

شاید نخستین نمونه قابل بحث سفرنامه تماماً تخیلی شخصی به نام *Sir John Maundeville*^۱ باشد که در قرون وسطی نوشته شده است. او در این اثر از مشاهده عینی انسان‌هایی با سرهای بسیار بزرگ و یک چشم در وسط پیشانی حکایت می‌کند (گربانییر^۲ ۱۹۶۷، ص ۴۵). اگر بخواهیم سه عنصر مورد نظر را در این اثر ردیابی کنیم، در می‌یابیم که نویسنده، با بهره‌گیری از علاقه و نیاز مفرط مردم آن عصر به تخیل‌گرایی برای فرار از واقعیت‌های ناگوار آن دوران، در واقع تحت عنوان سفرنامه، به خلق داستانی سرگرم کننده پرداخته است، داستانی که در عین حال انعکاسی است از تفکرات خرافه‌گرا و غیرعلمی جامعه قرون وسطی.

نمونه دیگر، داستان‌های کتیبری^۳، اثر چاوسر^۴ است. نویسنده در این اثر به شرح سفر سی نفر زائر می‌پردازد که، به منظور زیارت مرقد توماس بکت^۵ شهید، از لندن به کنتربری می‌روند. سفر به مکان‌های مقدس و زیارت آنها برای مردم انگلیس در آن زمان مرسوم بود. چاوسر، با شرح و وصف رفتارها و افکار هریک از شخصیت‌های داستان، تصویری تاریخی-اجتماعی، حتی روان‌شناختی، از جامعه انگلیس ارائه می‌دهد. شخصیت‌ها، ضمن روایت داستان‌هایی که قرار گذاشته‌اند در جریان سفر برای یکدیگر تعریف کنند، ویژگی‌های اخلاقی، روانی، و اجتماعی عصر خود را برملا می‌سازند.

از قرن شانزدهم به بعد، کتاب‌ها و نوشته‌های سیاحانی که در عالم واقعیت و گهگاه در عالم تخیل به سرزمین‌های دیگر سفر کرده و به شرح و وصف شگفتی‌های این سرزمین‌ها پرداخته بودند، باعث برانگیخته شدن حس کنجکاوی مردم انگلیس در مورد سرزمین‌ها، به خصوص مشرق‌زمین، شد. نویسندگان و شاعران انگلیس، با استفاده به‌موقع از این حس کنجکاوی، به خلق آثاری پرداختند که قهرمانان آنها به سرزمین‌های دوردست می‌روند و مشاهدات شگفت‌آور خود را برای خوانندگان خود بازگو می‌کنند. یکی از این آثار آخرین نمایشنامه ویلیام شکسپیر، *Trojan*^۶، است که در آن شخصیت

1) Sir John Maundeville

2) Grebanier

3) *The Canterbury Tales*

4) Geoffrey Chaucer

5) Thomas Beckett

6) *The Tempest*

اصلی، پراسپرو^۱، دوک سابق میلان، به وسیله برادرش از مقام خود برکنار می‌شود و برای نجات جان خود و دختر کوچکش در جزیره دورافتاده متروکی رحل اقامت می‌افکند. این سفر یا تبعید اجباری به او فرصت می‌دهد که به فراگیری جادو پردازد و در عین حال به چنان علو معنوی و اخلاقی دست یابد که به رغم برخورداری از قدرت لازم برای انتقام جویی، برادر را می‌بخشد و به او این نکته را می‌آموزد که در عفو لذتی است که در انتقام نیست.

نمونه دیگر، که باز هم قهرمان آن در جزیره‌ای دورافتاده گرفتار آمده است، رمان رابینسون کروزوئه^۲ نوشته دانیل دفو^۳ است. این داستان، به احتمال قوی، ملهم از نوشته‌های سیاحان بوده است. دفو، با نوشتن این رمان، همان کاری را کرد که شکسپیر قبل از او انجام داده بود. او هم حس کنجکاوی مردم زمان خود را اقیانوس کرد و هم ثابت کرد که انسان در شدايد به علو معنوی و توانایی‌های جسمانی می‌رسد.

بهشت گم‌شده^۴ جان میلتون^۵، شاعر انگلیسی قرن هفدهم، را می‌توان از چند منظر بررسی کرد. موضوع داستان سفر اجباری آدم و حوا از بهشت به زمین و پیامدهای سرنوشت‌ساز آن است. میلتون در این مهم‌ترین حماسه ادبیات انگلیس تردیدها و سؤال‌هایی را مطرح می‌کند که نه تنها برای مردم قرن هفدهم بلکه از آغاز مسیحیت برای همه انسان‌ها مطرح بود ولی در طول قرن‌های متمادی به صورت «تابو» درآمده و کسی جرئت مطرح کردن آنها را نکرده بود. علاوه بر آن، میلتون با تأثیرپذیری از تفکری آمیخته از مسیحیت و انسان‌گرایی، که میراث دوران باستان بود، برداشت جدید توأم با نرزش و مسامحه‌ای از مسیحیت را جایگزین برداشت جزم‌گرایانه و متعصبانه معمول کرد (ابرامز ۱۹۶۸، ص ۱۴۰۱).

یکی از بهترین نمونه‌های تأثیر عقاید فلسفی بر کاربرد موضوع سفر در ادبیات را می‌توان در سفرهای گالیور^۶ اثر جاناناتان سوئیفت^۷، نویسنده ایرلندی الاصل انگلیسی، مشاهده کرد. سوئیفت، با روانه کردن گالیور به سرزمین‌های آدم‌کوچولوها، غول‌ها و اسب‌های خردمند، نقاط ضعف در فطرت انسان و جامعه را مطرح می‌کند و با زبان طنز

1) Prospero

2) *Robinson Crusoe*

3) Daniel Defoe

4) *Paradise Lost*

5) John Milton

6) *Gulliver's Travels*

7) Jonathan Swift

از انسان‌ها می‌خواهد که با استفاده از عقل و خرد خود بر آنها فایق آیند. در این مورد می‌توان تقریباً مطمئن بود که چنین برداشتی از جامعه و انسان به شدت تحت تأثیر افکار و عقاید توماس هابز^۱، فیلسوف انگلیسی قرن هفدهم، بود که اعتقاد داشت انسان فطرتی درنده‌خو دارد و حیوانی است که باید مهار شود. توصیه سوئیفت به انسان‌ها در مورد استفاده از خرد برای رفع نقاط ضعف نیز تحت تأثیر جنبش روشنگری و فلسفه خردگرایی بود که عقل را مهم‌ترین ویژگی خداداد انسان‌ها می‌دانست و بر استفاده از آن در همه زمینه‌ها، از جمله دین، تأکید می‌ورزید.

اثر دیگری که تحت تأثیر فلسفه زمان خود به رشته تحریر درآمد، شعر ملوان پیر^۲، سروده ساموئل تیلور کولریج^۳، شاعر، منتقد، و فیلسوف انگلیسی قرن نوزدهم، است. او، با بهره‌گرفتن از افکار فلسفی ایمانوئل کانت^۴ و یوهان گوتلیب فیخته^۵ درباره توانایی نامحدود بازخلاقگی ذهن و تخیل انسان، به شرح مسافرت ملوان پیری می‌پردازد که از گناهی ناشناخته اما عذاب‌دهنده رنج می‌برد. سفر تخیلی او در دریاها و اقیانوس‌های ناشناخته ذهن، شداید و سختی‌های جسمی و روحی متعددی برایش به بار می‌آورد که سرانجام به تهذیب روحی و معنوی او می‌انجامد.

دو نویسنده دیگر انگلیسی را می‌توان نام برد که از پس‌زمینه سفر برای اهداف و انعکاس افکار و عقاید زمانه خود استفاده کردند: جوزف کنراد^۶ و جیمز جویس^۷. دو اثر قلب تاریکی^۸ و جوانی کنراد^۹ از بهترین نمونه‌های انعکاس تفکر بدبینانه آمیخته با فلسفه رواقیون رایج در دهه‌های اول قرن بیستم در انگلیس‌اند. سفر در قلب تاریکی دست کم به دو معنی قابل تفسیر است: سفر به قاره آفریقا، که از منظر اروپائیان مدعی تمدن نماد تاریکی و جهل و عقب‌ماندگی است و سفر به اعماق تاریکی‌ها و بدی‌های درون قلب انسان، انسان اروپایی استعمارگری که به تمدن صنعتی و علمی خود می‌بالد ولی در بند سطحی‌نگری و مصنوعات خود اسیر شده است و در این راه نسبت به هم‌نوعان خود

-
1) Thomas Hobbes	2) <i>The Rime of the Ancient Mariner</i>
3) Samuel Taylor Coleridge	4) Immanuel Kant
5) Johann Gottlieb Fichte	6) Joseph Conrad
7) James Joyce	8) <i>Heart of Darkness</i>
9) <i>Youth</i>	

ترحمی احساس نمی‌کند و آنها را قربانی مادی‌گرایی خود می‌کند. رمان دیگرکنراد، جوانی، شرح سفر دریایی عده‌ای ملوان از همه جا رانده‌ای است که در کشتی زهوار دررفته‌ای می‌خواهند خود را به شرق یا خاور دور برسانند. کشتی جویدا، به رغم حوادث ناگوار، نظیر سوراخ شدن و آتش‌سوزی در انبار، که سرانجام باعث غرق شدنش می‌شود، تا آخرین لحظات عمر خود با اراده‌ای خلل‌ناپذیر دریاها را در می‌نوردد و برای ملوانان ظاهراً بی‌خاصیت به صورت نمادی از اراده استوار در می‌آید و به ملوانان می‌آموزد که در قایق‌های کوچک سفر پرمخاطره خود را تا رسیدن به مقصد نهایی ادامه دهند. جالب آن که همین ملوانان بی‌بخار از آن به بعد به دست و پنجه نرم کردن با مشکلات معمولی قانع نمی‌شوند و برای اثبات روح بلند خود به استقبال سختی‌هایی می‌روند که در شرایط عادی حتی تصور آن هم برای انسان ناممکن است (دریک^۱ ج ۵، ۱۹۶۳، صص ۱۳۲، ۱۳۳).

شگفت آن که اثبات مقام والای انسان پیام این داستان است، همان پیامی که اودیسه هومر قصد انتقال آن را در دوره باستان داشت.

با گذشت زمان و مطرح شدن نظریه‌های فروید و یونگ درباره اهمیت دنیای ذهنی انسان و عطف توجه به آن، به جای دنیای بیرونی، به عنوان میدان جستجوی واقعیت انسان، نویسندگان و شاعران قرن بیستم گرایش بیشتری به سفرهای درون‌گرایانه دارند. به عنوان مثال، جیمز جویس، لئوپولد بلوم^۲، و استفن ددالس^۳ قهرمان رمان خود اولیس^۴ را به سفری درون‌گرایانه می‌برد که فقط بیست و چهار ساعت طول می‌کشد. شخصیت‌های این رمان نماد انسان‌های قرن بیستم‌اند که از تنهایی و احساس بیگانگی و پوچی در جامعه عاری از محبت و امید و هم‌دردی رنج می‌برند و برای فرار از این آلام به درون‌گرایی متوسل می‌شوند. بدیهی است که اولیس اقتباسی است از اودیسه هومر، ولی با مقایسه آنها می‌توان تفاوت فاحش برداشت‌ها و تفکرات دنیای باستان را با دنیای قرن بیستم درک کرد. هومر قهرمان خود را برای احیا و اثبات مقام انسانی او به سفر می‌برد، جویس برای رهاندن قهرمانانش از تنهایی و احساس بیگانگی. رمان اولیس را شاید بتوان انعکاسی نمادگرایانه از نزول شأن و مقام انسان در دنیای جدید تعبیر کرد، انسانی که

1) Judea

2) Drake

3) Leopold Bloom

4) Stephen Dedalus

5) Ulysses

دیگر نه تنها احساس نمی‌کند منزلتی دارد بلکه برای معنا بخشیدن به زندگی خود به برقراری ارتباط‌های تصنعی با هم‌نوعان بسنده می‌کند.

در مورد سفر در ادبیات آمریکا بهترین نمونه‌ها در ماجراهای هاکلبری فین^۱ و ماجراهای تام سایر^۲، نوشته مارک تواین^۳، و زمان ناتوردشت^۴، اثر جروم دیوید سلینجر^۵، نویسنده معاصر آمریکا، یافت می‌شود. دو رمان مارک تواین شرح ماجراهایی است که قهرمانان داستان‌هایش با آنها روبه‌رو می‌شوند. سلینجر نیز، با تقلید از تواین، جوان شانزده ساله‌ای به نام هولدن کالفیلد^۶ را قهرمان رمان خود برمی‌گزیند که از لحاظ رفتاری و اندیشگی نماینده نسل نوجوان آمریکا در دهه‌های پنجاه و شصت قرن بیستم است. بی‌تردید هر دو نویسنده با انتخاب نوجوانان گریزان از خانواده و قید و بندهای جامعه مادی صنعت زده می‌خواهند، با استفاده از لحن گفتار خودمانی و به دور از تصنع راوی داستان، این پیام را به خواننده منتقل کنند که نوجوانان به مسائل مادی و اجتماعی آلوده نشده‌اند و در گفتار و رفتارشان خلوص و پاکی موج می‌زند، چیزی که بزرگسالان فاقد آن هستند. نوجوانان در زندگی روزمره با همین معصومیت به حول و حوش خود و حوادث جاری می‌نگرند و به آنها واکنش طبیعی نشان می‌دهند، و این مخالف رفتارهای تصنعی بزرگسالان است. نوجوانان، متهورانه، بدون در نظر گرفتن پیامدهای آن، ارزش‌ها و معیارهای سازش‌کارانه و فریب‌کارانه جامعه را زیر سؤال می‌برند و به همین دلیل بزرگسالان، که، با علم به هزینه‌گزار چنین تقابلی، با جامعه و معیارهای آن هم‌نوا می‌شوند، ایشان را به بی‌مبالاتی و ناتوانی ادراکی متهم می‌کنند. نتیجه نهایی آن می‌شود که شکاف‌های بین دو نسل عمیق‌تر می‌گردد و سرانجام به خانواده‌گریزی، جامعه‌گریزی، و طغیان در برابر ارزش‌ها و معیارهای جامعه می‌انجامد.

در جامعه معاصر آمریکا سلینجر نویسنده‌ای است محبوب اما انزواطلب و مردم‌گریز. او تاکنون نه با خبرنگاری مصاحبه کرده و نه اجازه داده است حتی بیوگرافی او در پشت جلد کتاب‌هایش چاپ شود. او گم‌نام ماندن نویسنده را علت موفقیت در خلق ادبی او

1) *The Adventures of Huckleberry Finn* (1884)

2) *The Adventures of Tom Sawyer* (1876)

3) Mark Twain

4) *The Catcher in the Rye* (1951)

5) Jerome David Salinger (1919-)

6) Holden Caulfield

می‌داند (اوزبی^۱، ۱۹۸۰، ص ۳۲۲). دیوارهای خانه‌اش را به قدری بلند ساخته که هیچ کس نمی‌تواند با او در تماس باشد. عجیب آن که در جامعه‌ای که نویسندگان از هر وسیله‌ای برای بالا بردن تیراژ کتاب‌های خود استفاده می‌کنند، این عزلت‌طلبی سلینجر به محبوبیت او افزوده و هنوز هم، بعد از گذشت بیش از پنجاه سال، تنها رمان او، ناتوِر دشت، در فهرست کتاب‌های پر فروش و محبوب آمریکا است. او، به رغم گوشه‌گیری، بر همهٔ مسائلی که انسان‌های قرن بیستم و به خصوص نوجوانان آمریکایی با آنها روبه‌رو هستند اشراف دارد. به زبان ساده، سلینجر به حق سخن‌گوی مردم و به خصوص نسل نوجوان آمریکا است.

او در رمان خود، با بهره‌گرفتن از پس‌زمینهٔ سفر، به مطرح کردن تجربه‌ها و ماجراهای نوجوان شانزده ساله‌ای به نام هولدن می‌پردازد که از مدرسه‌ای در ایالت پنسیلوانیا اخراج شده و قصد بازگشت به شهر و خانوادهٔ خود در نیویورک را دارد. نوجوان، در جریان این سفر، با افراد متعدد برخورد می‌کند و با تجربه‌های عمدتاً تلخی روبه‌رو می‌شود و ناامیدانه در می‌یابد که جامعه‌ای که تا کنون با معصومیت کودکانه به آن می‌نگریسته انباشته است از دروغ، تزویر، دورویی، حقه‌بازی، و ظاهرسازی، و در آن از انسانیت و پاکی خبری نیست. هولدن برای گریز از سرخوردگی و تنهایی به معلمان تاریخ و زبان انگلیسی خودش پناه می‌برد. اما وقتی معلم تاریخ، که هولدن از درس او مردود شده، به سرزنش او می‌پردازد و از او می‌خواهد به زندگی به مثابهٔ یک بازی بنگرد و مثل دیگران روشی سازش‌کارانه در پیش گیرد، هولدن از او روی می‌گرداند. هولدن از این که انسان‌ها در جامعه چون هنرپیشگان روی صحنه نقش‌های تصنعی بازی می‌کنند و شخصیت‌های واقعی خود را در زیر نقابی از این نقش‌ها پنهان و قربانی می‌کنند به شدت بیزار است. او نمی‌تواند دلیل این رفتارهای ساختگی و پوشالی را بفهمد و یارای تحمل آنها را ندارد. او مایل است به معلم تاریخ ثابت کند که انسان صادقی است که می‌خواهد شخصیت مستقلی برای خود پیدا کند. به همین دلیل این حقیقت را بازگو می‌کند که از تاریخ مصر (که از نظر معلم تاریخ حایز اهمیت فراوان است) خوشش نمی‌آمده و به همین دلیل به سؤال‌های امتحانی پاسخ درست نداده و مردود شده است. معلم تاریخ

1) Ian Ousby

تلویحاً از هولدن می‌خواهد برای آن‌که در زندگی موفق شود چون دیگران از هویت و شخصیت مستقل خود دست بردارد و به مصالحه با معیارهای اجتماعی تن دهد، چیزی که هولدن از آن در حال گریز است، چون در واقع دورویی‌ها و حقه‌بازی‌های روشنفکرانه‌ای که در مسئولان این مدارس دیده انگیزهٔ تحصیل را در او کشته است. رفتار معلم انگلیسی با هولدن نیز تردیدهایی در مورد صداقتش ایجاد می‌کند. تلاش مذبحخانهٔ هولدن برای برقراری ارتباط با هم‌کلاسی‌ها و مردم کوچه و خیابان هم به سرخوردگی بیشتر او منجر می‌شود، چون به قول او «آدم‌ها هیچ وقت پیام آدم رو به کسی نمی‌رسونن.» او سعی می‌کند به افرادی که با آنها ملاقات می‌کند محبت کند و هم‌دردی نشان دهد، اما واکنش محبت‌آمیز و توأم با هم‌دردی دریافت نمی‌کند. در یک مورد، صرفاً برای ترخم، به زن فاسدی کمک مالی می‌دهد ولی به پاداش آن کتک مفصلی نوش جان می‌کند. در میان افراد خانواده، تنها فیبه^۱ خواهر هولدن است که دوست دارد هولدن را ببیند و به محبت هولدن واکنش صادقانه نشان می‌دهد. هولدن هم به نوبهٔ خود علاقه‌مند است خواهرش را ببیند چون در او همان ویژگی‌هایی را می‌بیند که هنوز در خود هولدن وجود دارد. وقتی هولدن برنامهٔ آیندهٔ خود را برای فیبه تعریف می‌کند، فیبه اصرار می‌ورزد که او را هم به همراه ببرد. برنامهٔ هولدن گریز از اجتماع و پناه جستن در نقطه‌ای دورافتاده و روستایی است. او می‌خواهد از شهر و مردم آن و حتی پدر و مادر خود دور باشد تا بتواند هم‌چنان معصوم و پاک بماند، در حالی که جامعه می‌خواهد به هر طریق او را وادار به ترک این ویژگی‌ها کند و هم‌رنگ جماعت شود.

سفر هولدن از زمانی آغاز می‌شود که او تصمیم می‌گیرد شخصیت و هویت مستقلی برای خود دست و پا کند. برخوردار او با افراد مختلف و تأثیرهایی که این برخوردها بر او می‌گذارد او را در تصمیم خود راسخ‌تر می‌کند. وقتی جزئیات سفر هولدن را از زبان خود او که در آسایشگاه روانی بستری شده است پی می‌گیریم، در می‌یابیم که این سفر تنها به طی مسافت در مکان محدود نمی‌شود بلکه حرکتی است از معصومیت به شناخت و از ناآگاهی به آگاهی. این تحول به رغم میل باطنی هولدن شکل می‌گیرد و برای او به بهای بسیار گران‌فروپاشی تعادلی روانیش منجر می‌شود. شاید بتوان این طور نتیجه‌گیری کرد

1) Phoebe

که برای نوجوان حساسی مثل هولدن که نمی‌تواند با جامعه و ارزش‌هایش کنار بیاید راهی در پیش رو نمی‌ماند جز طغیان و سرکشی. به گفته یان اوزبی هولدن بیش از هر شخصیتی در رمان جدید آمریکا دارای همان ویژگی‌هایی است که ایهاب حسن، نظریه‌پرداز معاصر، آن را مشخصه اصلی رمان‌های جدید آمریکا می‌داند، یعنی تصویر «نوجوان طغیانگر و در عین حال قربانی» (اوزبی ۱۹۸۰، ص ۳۲۶). اغلب منتقدان تلاش هولدن را برای دستیابی به هویت و شخصیت مستقل از منظر نظریه‌آریک اریکسون، روان‌شناس برجسته، در مورد «بحران هویت در زمان بلوغ» مورد بحث قرار می‌دهند. عده‌ای از منتقدان مورد هولدن را نمونه‌ای از تعریف دیوید ریسمن^۲ از جامعه آمریکا می‌دانند: «توده تنها». اما تردیدی نیست که، در زمان انتشار کتاب، میلیون‌ها نوجوان آمریکایی هولدن را انعکاس واقع‌بینانه‌ای از خود می‌دانستند و احتمالاً هنوز می‌دانند (همان، ۳۲۷).

نتیجه‌گیری

در خاتمه، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که در ادبیات انگلیس و آمریکا نیز، چون سرزمین‌های دیگر، نویسندگان و شاعران زیادی از موضوع سفر برای انتقال افکار و ابراز نظریات خود استفاده کرده‌اند. نحوه استفاده نویسندگان و شاعران از این موضوع متفاوت بوده، اما سه عنصر مورد بحث مقاله در باره ایشان نیز صادق است. نکته حایز اهمیت این است که میزان تأثیر هر یک از این سه عنصر یا عامل بر نویسندگان در زمان‌های مختلف متفاوت بوده است. به عنوان مثال، نویسندگان و شاعران قرن هجدهم نیاز و عقاید مختلف زمان را بیش از نویسندگان قرن نوزدهم و بیستم مد نظر داشته‌اند. روی هم رفته هرچه به قرن بیستم نزدیک‌تر می‌شویم انعکاس افکار شخصی نویسندگان در آثارشان بیشتر می‌شود و سفرهای مطرح شده در این ادبیات بیشتر جنبه درون‌گرایانه می‌یابد.

1) Ihab Hassan

2) David Reisman

منابع

سلیینجر، جروم دیوید، ناتور دشت، ترجمه محمد نجفی، انتشارات نیل، تهران ۱۳۷۷.

ABRAMS, M.H. et al., *The Norton Anthology of English Literature*, I, II, W.W. Norton and Co. Inc., New York 1974.

BAYM, Nina et al., *The Norton Anthology of American Literature*, II, third ed., W.W. Norton and Co., Inc., New York 1989.

BRADBURY, Malcolm, *The Modern American Novel*, Oxford University Press, Oxford and New York 1985.

DRAKE, H.B., *An Approach to English Literature for Students Abroad*, IV, Oxford University Press, London 1963.

GREBANIER, Bernard D. et al., *English Literature and its Background*, shorter ed., Holt, Rinehart and Winston 1967.

KRUTCH, Joseph Wood, "The Tragic Fallacy" in Wilbur Scott, *Five Approaches of Literary Criticism*, Collier Books, New York 1967.

OUSBY, Ian, *An Introduction to Fifty American Novels*, Pan Books, London 1980.

SALINGER, Jerome David, *The Catcher in the Rye*, Penguin Books, Great Britain 1972.

